

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

Cap. VI. De statu ex scripto & voluntate.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12945

sponsionibus quæ ex interdictis fiunt, etiamsi non proprietatis est quæstio, sed tantum possessionis: tamen non solum possedisse nos, sed etiam nostrum possedisse docere oportebit. Sed frequentius etiam quæritur de intentione. *Vir fortis optet quod volet.* nego illi dandum quicquid optaverit: non habeo præscriptionem, sed tamen voluntate contra verba præscriptionis modo utor. ¹ In utroque autem genere status idem fit. ² Porro lex omnis aut tribuit, aut adimit, aut punit, aut jubet, aut vetat, aut permittit. Litem habet, aut propter se ipsam, aut propter alteram. Quæstio est aut in scripto, aut in voluntate. In scripto, aut apertum est, aut obscurum, aut ambiguum. Quod de legibus dico, idem accipi volo de testamentis, pactis, stipulationibus, omni denique scripto: idem de voce. Et quoniam quatuor hujus generis quæstiones vel status facimus, singulos percurram.

hoc nomine institui, quod diu fundum possederis, optimum tamen erit ut etiam te *proprietarium* ostendas, nec solum te possessionis jure tuearis. *Idem.*

¹ *In utroque autem genere.*] Ex hoc quoque loco apparet non in translatione esse *statum*, sed *statum* exoriri ex *causis translationis*. itaque in eam *transla-*

eionem quæ intentionis oppugnatione constat, cadunt quatuor status legales, ut in præscriptionem. *Idem.*

² *Porro lex omnis.*] Hæc præcepta præparationem habent quandam *ad status legales*, pertinent tamen quadantenus ad actionis quæstionem, quoniam ea à jure ducitur. *Idem.*

CAP. VI.

De statu ex scripto & voluntate.

Scripti & voluntatis frequentissima inter consultos quæstio est, & pars magna controversiæ juris hinc pendet: quo minus id in scholis accidere mirum est, ubi etiam ex industria fingitur. Ejus genus unum est, in quo & de *scripto* & de *voluntate* quæritur. Id accidit, cum est in lege aliqua obscuritas, & in ea aut uterque suam interpretationem confirmat, aut adversarii subvertit: ut hîc, *Fur quadruplum solvat.* duo surripuerunt pariter decem millia, petuntur ab utroque quadragesima, illi postulant ut vicena conferant.

M m 3

Nam

Nam & actor dicit hoc esse quadruplum quod petat, & rei hoc quod offerant: voluntas quoque utrinque defenditur. ¹ Aut cum de altero intellectu certum est, de altero dubium. *Ex meretrice natus, ne concionetur.* Quæ filium habebat, prostare cœpit. Prohibetur adolescens concione. Nam de ejus filio, quæ ante partum meretrix fuit, certum est: an eadem hujus causa sit, dubium est, quia ex hac natus, & hæc meretrix est. ² Solet & illud quæri, quo referatur quod scriptum est, *Bis de eadem re ne sit actio.* id est, hoc bis, ad actorem, an ad actionem. Hæc ex jure obscuro. Alterum genus est ex manifesto: quod qui solum viderunt, hunc *statum plani & voluntatis* appellaverunt. In hoc altera pars scripto nititur, altera voluntate. Sed contra scriptum tribus generibus occurritur. Unum est, in quo id servari semper non posse ex ipso patet. *Liberi parentes alant, aut vinciantur.* Non enim alligabitur infans. ³ Hinc erit ad alia transitus, & divisio, num quisquis non aluerit, num hic. ⁴ Propter hoc proponunt quidam tale genus controversiarum, in quo nullum argumentum est quod ex lege ipsa peti possit, sed de eo tantum de quo lis est, quærendum sit. *Peregrinus si murum ascenderit, capite puniatur.* Cum hostes murum ascendissent, peregrinus eos depulit. petitur ad supplicium. Non erunt hinc separatæ quæstiones, an quisquis, an hic: quia nullum potest afferri argumentum contra scriptum vehementius eo quod in lite est: sed hoc tantum, an ne servandæ quidem civitatis causa. Ergo & æquitate

¹ *Ut cum de.]* Hoc genus discrepat ab altero, quod illic uterque intellectus in dubium revocabatur: hic alter est confessus, alter autem vocatur in dubium, & controversiam efficit. *Turneb.*

² *Solet & illud.]* Hinc dubitatio oritur, quia duplex esse potest sensus: aut enim significatur eundem bis in aliquem esse non posse auctorem, aut bis in eundem actionem non esse iterandam. *Idem.*

³ *Hinc erit ad alia, &c.]* Docet ra-

tionem dispositionis in hac quæstione: quam tamen celeriter percurrit, quoniam de ea fufius est locutus primo cap. lib. 7. estque illic generalia præcepta complexus. *Idem.*

⁴ *Propter hoc.]* In superiore exemplo ab ipsa lege & extrinsecus duci poterant quæstiones generales, ut, *non quisquis aluerit:* in hac autem controversia quæstio generalis à lege duci non potest, quia lex ipsa satis circumscribit rem. *Idem.*

1 Fieri

tate & voluntate pugnandum. ¹ Fieri tamen potest, ut ex aliis legibus exempla ducamus, per quæ appareat semper stari scripto non posse, ut Cicero *pro Cecinna* fecit. Tertium, cum in ipsis verbis legis reperimus aliquid per quod probemus aliud legumlatorem voluisse: ut in hac controversia. *Qui nocte cum ferro deprehensus fuerit, alligetur. Cum annulo ferreo in pentum magistratus alligavit.* ² Hic quia est verbum in lege *deprehensus*, satis etiam significatum videtur non contineri lege nisi noxium ferrum. Sed ut qui voluntate nitetur, scriptum quoties poterit infirmare debet: ita qui scriptum tuebitur, adjuvare se etiam voluntate tentabit. In testamentis & illa accidunt, ut voluntas manifesta sit, scriptum nihil sit: ut in iudicio Curiano, in quo nota L. Crassi & Scævola fuit contentio. ³ *Substitutus hæres erat, si posthumus ante tutela sua annos decepsisset.* Non est natus. Propinqui bona sibi vendicabant. Quis dubitaret, quin ea voluntas fuisset testantis, ut is non nato filio hæres esset, qui mortuo? sed hoc non scripserat. Id quoque, quod huic contrarium est, accidit nuper, ut esset scriptum quod appareret scriptorem noluisse: Qui ⁴ sestertiūm nummūm quinque milia legaverat, cum emendaret testamentum, sublatis sestertiis numis, ⁵ argenti pondo posuit, quinque milia remanserunt. Apparuit tamen ⁶ quinque pondo dari voluisse, quia ille in argento legato modus & inauditus erat, & in-

¹ *Fieri tamen potest.*] Locus est hic frequentissimus adversus *scriptum*, ut exemplis fictis doceamus *scripto* stari non posse: sed illa exempla vel à lege ducuntur, de qua controversia est, vel ab aliis extrinsecus legibus. in hac autem controversia ab aliis legibus, non ab ipsa lege, ut diximus. *Idem.*

² *Hic quia est verbum.*] Verbum *Deprehendi* apud Latinos in malam semper partem accipitur, cum quis scilicet in scelere aut facinore deprehenditur. inde igitur colligitur sententia legislatoris. *Idem.*

³ *Substitutus hæres.*] Hæc est *substitutio pupillaris*, quando primo hæredi alius substituitur hæres, si mortuus fuerit ante pubertatis annos. *Idem.*

⁴ *Sestertium nummum.*] Hæc summa efficit centum viginti coronatos. *Idem.*

⁵ *Argenti pondo.*] Hæc summa efficit quinquaginta millia coronatorum. igitur ex magnitudine summæ collecta est testatoris voluntas. *Idem.*

⁶ *Quinque pondo.*] Hæc summa efficit quinquaginta coronatos. nam libram argenti sive pondo pro decem coronatis accipimus. *Idem.*

M m 4

I Scripso

credibilis. Sub hoc etiam statu generales sunt quæstiones,
¹ *scripto, an voluntate standum sit: quæ fuerit scribentis voluntas.*
² Tractatus omnes qualitatis aut conjecturæ, de quibus factis dictum arbitror.

¹ *Scripto an voluntate.*] Scripti & voluntatis quæstio sine dubio qualitate aut
 conjectura continetur. *Pitb.*
² *Tractatus.*] Alii, *Status.*

C A P. VII.

De contrariis legibus.

8 Proximum est de legibus contrariis dicere, quia inter omnes artium scriptores, ¹ constat in *antinomia* duos esse scripti & voluntatis status: neque immerito: quia cum lex legi obstet, ² utrinque contra scriptum dicitur, & quæstio est de voluntate: in utraque id ambigitur, an utique illa lege sit utendum. Omnibus autem manifestum est, nunquam esse legem legi contrariam jure ipso: quia si diversum jus esset, alterum altero abrogaretur: sed eas casu collidi, & eventu. Colliduntur autem aut pares inter se: *ut si optio tyrannicida & viri fortis comparentur, utrique data quod velit petendi potestate, hic meritorum, temporis, præmii collatio est.* ³ Aut secum ipsæ, ut duorum fortium, duorum tyrannidarum, duarum raptarum: in quibus non potest esse alia quæstio quam temporis, *utra prior sit: aut qualitatis, utra justior sit petitio.* ⁴ Diversæ quoque leges configunt, aut

Cum in *antinomia* utraque pars legem afferat suam, duplex est scriptum sed pro sententia legis observanda utriusque quoque oppugnatur. est igitur duplex *scriptum & sententia*. Jurisperiti quoque hodie ajunt nullam esse in jure civili *antinomiam*: quod testatur etiam Justinianus. Budæus tamen & Laurentius Valla *leges* quasdam esse *contrarias* probant, ut in illis colligendis dormitaverit Trebonianus. Cæterum si *lex legi contraria est*, altera alteram necessario abrogat, eratque curæ Atheniensibus,

ne quid esset legi contrarium. Turneb.

¹ *Constat.*] Alii, *Constitit.*

² *Utrinque contra scriptum.*] Duo sunt duorum scriptorum, duarumque voluntatum status. *Pitb.*

³ *Aut secum ipsæ.*] Est enim lex apud declamatores, *ut rapta eligat raptoris indotata nuptias, aut mortem.* si quis igitur eadem nocte duas rapuerit, quarum altera nuptias optet, altera mortem, *antinomia* erit. Turneb.

⁴ *Diversæ.*] *Diversus* appellat *leges*, quæ